

RESİM-İŞ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI ÖĞRENCİLERİNİN ÖZGÜN ATÖLYE ÇALIŞMA SÜREÇLERİ ÜZERİNE: A/R/TOGRAFIK SORGULAMA¹

Mine BAŞYURT

Yüksek Lisans Öğrencisi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü. mbasyurtt@gmail.com, ORCID: 0000-0002-8398-4353

Selma TAŞKESEN

Doç. Dr. Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü. selma.taskesen@erzincan.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9072-8411

Başyurt, Mine ve Taşkesen, Selma. "Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı Öğrencilerinin Özgün Atölye Çalışma Süreçleri Üzerine: A/R/Tografik Sorgulama". Sanat Eğitimi Dergisi, 10/1 (2022 Bahar): s. 95-106. doi: 10.7816/sed-10-01-07

ÖZ

Bu araştırma Resim-İş Eğitimi Anabilim dalı öğrencilerinin özgün atölye çalışma süreçlerinin, sanat temelli araştırma yöntemi olan artografi ile takip edilmesi amacıyla oluşturulan, nitel bir çalışmadır. Araştırmanın çalışma grubu 2021-2022 öğretim yılı bahar döneminde orta ölçekli bir üniversitenin Resim-İş eğitimi anabilim dalında 4. sınıfta öğrenim gören ve anasanat atölye dersi alan 7 (6 kadın, 1 erkek) gönüllü öğrencinin katılımı ile oluşturulmuştur. Araştırmanın çalışma grubu ölçüt (amaçlı) örneklem yolu ile seçilmiştir. Araştırmanın verileri, A/r/tografik sorgulama sürecinde öğrenciler tarafından çekilen fotoğraflar, yaşam yazmaları, görüşmeler ve süreç sonunda ortaya çıkan sanatsal ürünlerden elde edilmiştir. Sanat temelli bir araştırma yöntemi olan A/r/tografik sürece ilişkin yaşam yazmaları ve öğrenciler ile görüşmeler sonucu oluşan verilerin analizinde nitel veri analizi olan betimsel analiz kullanılmıştır. Sanat temelli ve uygulama tabanlı araştırmanın sonucunda öğrencilerin A/r/tografik süreci algılayıp, anlamlandırabildikleri onlar için farklı ve anlamlı bir süreç olduğu ortaya çıkmıştır. Sorgulamalar ile geçen sürecin sonunda öğrencilerin süreci özgün sanatsal çalışmalarına yansıtılabildikleri ve bu ürünler ile kendilerini ifade ettikleri görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: A/r/tografî, sanat temelli araştırma, sanat eğitimi

Makale Bilgisi:

Geliş: 12 Mart 2022

Düzeltilme: 27 Nisan 2022

Kabul: 99 Mayıs 2022

© 2022 sed. Bu makale Creative Commons Attribution (CC BY-NC-ND) 4.0 lisansı ile yayımlanmaktadır.

¹ Bu çalışma bir kısmı "ART&DESIGN II. 2022 International Congress on Art and Design Research" adlı kongrede sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Giriş

Hayatın tüm alanlarında karşılaştığımız özgünlük kavramı kendine özgü, tek ve orijinal anlamı taşımaktadır. Özorhon ve Uraz (2009)'a göre özgün olan doğrudan kaynağından gelen ya da yaratıcıdan çıkan bir parça, bir yapıt, bir metin gibi birçok alanda kullanılmakta ve orijinal olanla eşanlamlı değerlendirilmektedir. Özgünlük sıradan olmayan yenilik, özgür olan düşüncelerinin arandığı bir kavram olarak değerlendirilir. "Özenti olmayan tasarlayan kişinin ruhunu yansıtan ve farklılıklar içeren, sıradan olmayan, sık rastlanmayan tasarımları özgün olarak nitelendirmektedir" (Sesigür ve Güvenç, 2017, s.557). Birçok alanda olduğu gibi Sanat alanında yapılan çalışmalarda özgünlük aranmaktadır.

Sanat ve sanat eğitiminde yapılan çalışmalarda sanatçının kendini, kendine özgü bir şekilde ifade etmesi beklenir. Sanat alanında eğitim gören öğrenciler yoğun bir sanat eğitimi, alan bilgisi, sanat tarihi, sanatçı ve teknikler ile ilgili öğrenim görür. Sanat toplumda yaşanan birçok şeyden etkilenir ve çalışmalara yansır. Erinç (2009)'e göre sanat ve sosyal yapının ortak dinamikte gerçekleşen değişimin, sanata biçim ya da içerik yönünden yansıtmaktadır. Sanat eğitimi ile sanat içiçedir. Sanat eğitimi sırasında öğrencilerin çalışma sürecine dâhil olması beklenir. Güneş (2018) Öğrencilerin genel eğitimin içinde pasif kaldığını ayrıca alıcı konumuna sokulmasının, yaratıcılığı geliştirmede, özgün düşünme becerileri kazanmasında sanat dersleri ile örtüştürür demiştir. Sanat çalışmaları sosyal çevrede yaşananlardan etkilendiği gibi sanatçının kültürel değerlerinden ve psikolojik duygu durumundan da etkilenebilir. "Sanat eseri ile etkileşimi neticesinde birey, sanat eseri ile estetik bir ilgi kurar ve bu ilgi zaman içinde gelişerek olgunlaşır. Bireyin psikolojik dünyası artık onunla meşguldür, sanat eserine yüklediği yeni anlamlarla bir takım yorumlara ulaşabilir" (Ökten, 2007'den Akt. Gürsu, 2015). Sanatsal çalışmalarda sanatçı, araştırmacı ve eğitimci rollerini harmanlayarak kendilerini özgün bir şekilde görsel olarak ifade etmenin yollarını ararlar. A/r/tografi de bu süreçleri içeren bir yöntemdir. A/r/tografinin temellerini Elliot Eisner, Thomas Barone ve Rita Irwin'in çalışmaları oluşturur. Keser ve Narin (2017) Irwin'in a/r/tografinin temeli hakkındaki ifadesini Aristoteles'in bilginin evreni olan teori, yapma, yaratma görüşlerine dayandırarak araştırmanın içerisinde sanatçı-araştırmacı-öğretmen rolleri ile bizzat yer alan a/r/tografların deneyimleri yoluyla kuramsal, uygulanabilir ve yaratıcı bilgiyi birleştirmektedir şeklinde ifade etmişlerdir.

A/r/tography kelimesi Türkçeye çevrilerek 'A/r/tografi' şeklinde literatürümüze yakın zamanda katılan bir yöntemdir. Keser ve Narin (2017) birçok gelişmenin 21. yüzyılın ilk yıllarında yeni bir metodolojinin biçimlenmesini sağladığını tanımlamaktadır. A/r/tografi kelimesinin anlamı yöntemin süreci ile ilişkilidir.

"A/r/tografi" (A/r/tography) teriminin ilk üç harfi görünüşte İngilizce sanat anlamına gelen art ve Yunanca yazma anlamına gelen graphia kelimelerini yan yana gelmesi ile oluşturulduğunu çağrıştırmaktadır. Ki bu çağrışım sanat üretimi ve yazma eyleminin birlikte kullanıldığı a/r/tografi için doğru ve yerinde bir benzetimdir. Ancak burada sanatçı (artist), araştırmacı (researcher) ve öğretmen (teacher) kelimelerinin ilk harfleri arasına bölme işareti "/" konularak bu rollerin ilişkisinden doğan, büyüyen ve gelişen daha derin bir sorgulamaya işaret edilmektedir" (Irwin, 2013; akt. Güneş, Aksoy ve Özsoy, 2021, s.3).

A/r/tografi deneyim, anlam bulma, süreç ve sorgulama ile ilişkilidir. A/r/tografik araştırma süreci çekilen fotoğraflar, sürecin kaydedildiği günlükler, anılar, deneyim, düşüncelerin yazılması, otobiyografik anlatılar vb. ile yaşam deneyimleri, yaşam yazmaları veri kaynağı olarak kullanılmaktadır. A/r/tografi geleneksel araştırma yöntemlerinin aksine sistematik bir yapıya sahip değildir ve değişmez, kesin kuralları yoktur (Ay, 2020, s.5). Araştırmacı, sanatçı, öğretmen kimlikleri ile birey sürecini öznel bir şekilde yönetebilir.

A/r/tografi ile ilgili yapılmış çalışmalar mevcuttur, Keser ve Narin (2017) A/r/tografi yöntemi üzerine, Güneş (2018) atölye dersinde bu yöntemi uygulayarak süreci ele almıştır. Dağlıoğlu (2021) ikonografik görsellerin anlam ve sembolleri üzerine, Özcan (2019) erteleme kavramı, Güler (2015) esere yapılan resimlere ilişkin, Başar, Işır ve İnci (2019) benlik algısının sanatsal ifadesi, Mavioğlu (2019) bilinçaltına yönelik görsel kültür çalışmaları üzerine a/r/tografi yöntemi kullanılmış mevcut çalışmanın da benzer araştırmalar gibi alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmada Resim-İş Eğitimi Anabilim dalı öğrencilerinin özgün atölye çalışma süreçlerinin, sanat temelli bir araştırma yöntemi olan artografi ile takip edilmesi amacıyla aşağıdaki alt amaçlara cevap aranmıştır.

Anasanat atölye öğrencilerinin sürece ilişkin yaşam yazmaları nelerdir?

Anasanat atölye öğrencilerinin sürece ilişkin ürünleri nasıldır?

Anasanat atölye öğrencilerinin sürece ilişkin görüşleri nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırma sanat temelli ve uygulama tabanlı araştırma yöntemi olan artografi ile desenlenmiş nitel bir çalışmadır. Nitel araştırma; materyallerin, durumların, etkinliklerin veya ilişkilerin niteliklerinin araştırıldığı çalışmalar olarak ifade edilebilir (Freankel, 2006). Sanat temelli ve uygulama tabanlı A/r/tografik, sorgulama süreci olan ve araştırmacıya farklı kimlikler sunan bir yöntemdir. Bedir Erişti (2021)'ye göre A/r/tografik araştırma yöntemi yaşayan sorgulama içeren, araştırmacıya farklı kimliklerle besleyen ve araştırmayı yaratıcı bir sürece çeviren bir yaklaşımdır. A/r/tografik araştırma sürecinde araştırmacı, eğitimci ve sanatçı kimlikleri, uygulayıcı kimlikleri ile uygulamaya dayalı sanatsal sorgulamalar yeni ve özgün bağlamlar çerçevesinde kimlikleri öne çıkarır. Ay (2020) A/r/tografik için sanatçı, araştırmacı ve öğretmen/öğrenen olarak gerçekleştirilen sanatsal uygulamalar yolu ile sorgulama, yeni anlamlar ortaya koymaya dayalı bir araştırma türüdür şeklinde ifade etmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu 2021-2022 öğretim yılında orta ölçekli bir üniversitenin Resim-İş eğitimi anabilim dalı 4. Sınıf öğrencilerinin atölye dersinde yürütülmüştür. Araştırma grubu 7 (6 kız, 1 erkek) gönüllü öğrenciden oluşturulmuştur. Araştırmanın örnekleme ölçütü (amaçlı) örneklem yolu ile seçilmiştir. "Amaçlı örneklemede araştırmacı kimlerin seçileceği konusunda kendi yargısını kullanır ve araştırmanın amacına en uygun olanları örnekleme alır" (Balci, 2010). Çalışma grubunun seçiminde öğrencilerin alt atölye süreçlerini tamamlayıp özgün çalışmalar yaptıkları dönem tercih edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verilerini sorgulama sürecine ilişkin yaşam yazmaları, sanatsal ürünler ve yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmış öğrenci görüşleri oluşturmuştur. "Araştırmada açık uçlu soruların kullanılması, görüşme sürecine daha fazla esneklik kazandırmakta, görüşülenlere daha fazla konuşma imkânı vermekte ve daha detaylı bilgiler almayı sağlamaktadır" (Aktepe, 2011, s.81). Araştırma sürecinin kaydedildiği araştırmacı günlüğü tutulmuştur. "Yaşam yazmaları araştırmanın kronolojik parçalarını bir araya getirmek için önemli bir kaynaktır" (Mavioğlu, 2019).

Veri Analizi

Sanat temelli bir araştırma yöntemi olan A/r/tografik sürece ilişkin nitel verilerin analizinde betimsel analiz kullanılmıştır. "Betimsel analiz de amaç görüşme ve gözlem sonucu elde edilen verilerin düzenlenmiş ve yorumlanmış bir şekilde okuyucuya sunulmasıdır" (Karataş,2015)

Araştırmanın güvenilirliği araştırmacıların verileri birlikte analiz edilmesi ve aynı verilerin belirli bir zaman geçtikten sonra tekrar analiz edilmesi ile sağlanmıştır. Bu bağlamda ilk ve son analiz karşılaştırılarak farklılaşmalar üzerinden fikir birliği sağlanmıştır.

Bulgular ve Yorum

Sanat temelli bir araştırma yöntemi olan artografik uygulama sürecinin Resim-İş Eğitimi Anabilim dalı öğrencilerinin özgün atölye çalışma süreçlerinin takip edilmesi amacı ile sürece ilişkin yaşam yazmaları, ürünleri ve sürece ilişkin görüşleri betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir.

Anasanat atölye öğrencilerinin sürece ilişkin yaşam yazmaları nelerdir?

Anasanat atölye öğrencilerinin sürece ilişkin yaşam yazmaları betimsel analiz kullanılarak analiz edilmiştir. Buna göre aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

Tablo 1: Sürece İlişkin Yaşam Yazmaları

Tema	Alt Tema	Öğrenci Sayısı	Yüzde%
Yaşam Yazmaları	Bilgilendirme	5	71
	Farkındalık	5	71
	Sorgulama	7	100
	Anlamlandırma	5	71
	Sonuçlandırma /Karar Verme	7	100
	Yönlendirilme	2	28
	Heyecanlanma/Keyif Alma	2	28

Tablo 1'e göre atölye öğrencilerinin yaşam yazmaları teması üzerinden alt temalara ulaşılmıştır. Atölye öğrencilerinden 5'i sürecin başında bilgilendirildiğinden bahsetmiştir. 5'i sürecin farkına vardığından, 7'si ise süreç başından sonuna kadar girdikleri sorgulama sürecinden bahsetmiştir. Atölye öğrencilerinin 5'i süreci anlamlandırıldığını, anladığını ifade etmiştir. A/R/Tografik sürecinin özgün sanat eserlerine dönüştürüldüğü sürecine karar verip sonuçlandırıldığını 7 atölye öğrencisi de ifade etmiştir. A/R/Tografik sorgulama sürecinde yönlendirmeler yapıldığından bahseden 2 atölye öğrencisi vardır. Süreçte seçtiği fotoğrafların onu heyecanlandığını belirten ve süreç boyunca keyif aldığını ifade eden 2 atölye öğrencisi bulunmaktadır.

Atölye öğrencilerinin ayrıntılı cevapları şu şekildedir:

- (AÖ1) *Artık beynimde sorularımın cevabını sorgulamaya başladım. Yaptığımız hiçbir eylemin nedensiz olmadığını anladım.*
- (AÖ2) *Soru – cevap ile yapılan bilgilendirme sonunda birçoğumuz daha önceden fark etmediğimiz bir şey fark ettik.*
- (AÖ3) *Eski ve tarihi mekanların bende uyandırdığı heyecan ve merak duygusudur.*
- (AÖ4) *Artografik çalışma süreci bana kendimi sorgulama şansı, tanıdığım en çok neyi çizmek istediğimi hatırlattı ve kendi tarzımı da bu gidişle bulacağıma inanıyorum.*

Özgün atölye çalışmaları için A/R/Tografik sürecinin başında bilgilendirilen öğrenciler özgün çalışmaları için devam ettikleri süreç boyunca araştırıp sorgulama yapmışlardır. A/R/Tografik sorgulama sürecinde yaşam yazmaları ile kaydettikleri süreçlerinde farkına varma, anlamlandırma ve karar verme/sonuçlandırma ile özgün eserler ortaya çıkarmışlardır. Tüm süreçte heyecan ve keyifle çalışsan öğrenciler çalışmalarını yönlendirmeler ile şekillendirip tabloya yansıtılmıştır.

Anasanat atölye öğrencilerinin sürece ilişkin ürünleri nasıldır?

Resim-İş Eğitimi Anabilim dalı öğrencilerinin özgün atölye çalışma süreçlerinin ürünleri şu şekildedir.

AÖ1 sürece ilişkin ürünü

A/R/Tografik süreci ile özgün çalışmasını nasıl ortaya çıkaracağı konusunda oldukça endişeli olan AÖ1 öncelikle çekmekten keyif aldığından bahsettiği fotoğraf galerisini incelemeye başladı. Telefonunda oldukça fazla fotoğraf olduğundan bahseden AÖ1 galerisinde çok fazla kapı görseli olduğunu gördü birçok modern, tarihi ve iç mekân kapıları vardı. Kapıları estetik bulduğu için mi çekmişti yoksa onu çeken başka bir şey miydi? AÖ1'in A/R/Tografik sorgulama süreci başladı. Çektiği kapılar onun için ne ifade ediyordu.

AÖ1'in süreci şu şekildedir:

Kapı benim için gizemdi, hüzdüdü, mutluluktu, kardeşlerimdi. Kapıların arkasında her duygu var. Aslında kapılar bizim sırrımızdı. Bir gün en küçük kardeşim odaya gidip kapıyı kilitlemişti ve içeride kalmıştı. Küçük olduğu için anahtarın ne olduğunu da bilmiyordu. İçeride o ağladıkça ne yapacağımız konusunda endişelenmeye başladık. Tek çare olarak erkek kardeşimin 2.kattaki evimizin penceresinden girmesiydi. Endişemiz biriken iki oldu. Neyse ki kazasız belasız atlattık. Bu durumun sonunda her kapının arkasında «Acaba biri yardım mı istiyor? Diye düşündüm. Hiç kimsenin kardeşim gibi bir kapının arkasında çaresizce kalmamasını istiyorum. Bazen de çalınan kapı senin için bir yol bir ışık ya da yeni bir başlangıç olabiliyor benim için öyleydi. Üniversite sınavına hazırlanıyordum, resim yeteneğim vardı resme karşı ilgimde vardı ama ben bunun farkında değildim herkes yeteneğimin farkındaydı. Bir gün yine odamda sınava hazırlanırken odamın kapısı çaldı odaya giren kardeşimdi bana Öğretmenimden mesaj getirmişti 'İki yoldan yürünmez karar vermeli artık onu bekliyorum' demişti. Ben kararımı vermiştim kapının ardından gelen haber beni kendime getirmişti. Şimdi Üniversite 4.sınıftayım bende artık bir Resim Öğretmeni adayım.

Önceki atölye çalışmalarında da kapı çalıştığından bahseden AÖ1 yine kapıları çalışacağını ve onun için kapıların anlamına ulaştığını söyledi.

AÖ2 sürece ilişkin ürünü

A/R/Tografi hakkında bilgi verdiğimde beni dikkatlice dinleyen AÖ2 öncelikle ne çalışmak istediğini düşünmeye başladı. Kompozisyon kurmaya karar veren AÖ2 kurduğu kompozisyonlarda kumaş ve cam detaylarına yer vermek istediğini belirtti. Bunun sebebini sorgulamaya başladığında kendini ifade etmekte zorlandı.

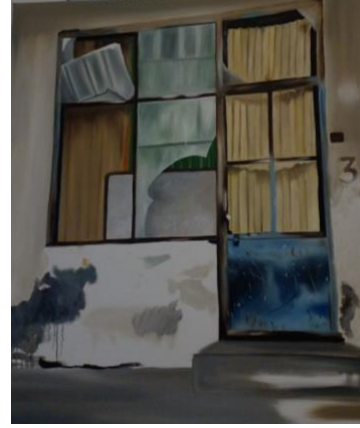
AÖ2'nin sürece ilişkin ürünü şu şekildedir:

Kumaş ve cam, neden bu iki parçayı çizmek ve çekmek için bu kadar çabalıyordum ki? Çünkü kumaşlar camların şeffaflığını kapatıyordu. İkisi hep beraberdi. Perdesiz cam mı olur? Perdelerin insanların ayıplarını örten bir araçtı. Ben bu yüzden çiziyordum. 6 yıl önce cam bir takıcı dükkânına girmiştim. Hayatımın dönüm noktası oydu benim için. Camın içindekiler görünüyor ama insanın içindekiler maalesef. Başıma gelen kötü olay ile perdesi kapalı camların ardında yaşananlar ürkütücü geliyor. Ergenlik, psikolojik sıkıntılar, depresyon, sinir kontrol tedavileri... Hep bir isim bulundu ama ben bunun ötesi olduğunu düşünüyorum. Uzun süre kendimi perdelerin arkasına kapattım. Uzun süre halledemedim içimde. Belki hala halledemediğim için bunlara ilgiliyim. Perde ve cam benim için önemli detaylar. Perdenin olduğu yerde göz görmez camın olduğu yerde kulak duymaz.

Kumaş ve cam çalışmaya karar veren AÖ2 cam ve kumaş detaylarına farklı anlamlar yüklediğini onu kötü hissettirdiğini paylaştı.

AÖ3 sürece ilişkin ürünü

A/R/Tografik sorgulama sürecinden bahsettiğimde sürece dahil olmakta kararsız kalan AÖ3 bir süre kendi özgün çalışması için araştırmalar yaptı. Kısa bir süre sonra eski ve tarihi mekanları çalışmak istediğinden bahsederek bu mekanların onun için bir çok duyguyu hissetmesine neden olduğunu ifade etti.

AÖ3'nin sürece ilişkin ürünü şu şekildedir:

Eski ve tarihi mekânların bende uyandırdığı heyecan ve merak duygusudur. Sanayide terk edilmiş ve eski dükkânları gezip inceledim bu sebeple derin duygular yansıtan bu mekanların içinde birebir bulunup o anki anı yaşadım bu da benim için bu mekanları özel kılmaktadır. Ayrıca eski ve yıpranmış etkisini verirken de çok keyif alıyorum renklerin soluk ve pastel olması ama aynı zamanda kendi içinde zıtlıkların uyumunu da severek ve dikkat ederek işledim. Açıklık koyuluklar ile egemen noktayı dükkandaki eski ve terk edilmiş dükkanda egemen nokta oluşturmayı amaçlayarak fotoğrafı çektim. Yalnızlık duygusuna da atıf yapmak istedim. Değerlerimizin yitirilmişliği ve yalnızlaştığımız noktasında da birbiri ile bağlantı kurmaktadır.

Mekanların ilgisini çektiğini merak eden AÖ3 de A/R/Tografik sürece terk edilmiş bir dükkân ile dahil oldu.

AÖ4 sürece ilişkin ürünü

A/R/Tografik hakkında bilgilendirildikten sonra hayvanları çok sevdiğini belirten AÖ4 at çalışmak istediğini söyledi. At çiftliğine gitmekten atlarla ilgilenmekten çok hoşlandığını belirtip atların özel hayvanlar olduğunu ifade eden AÖ4'ün atlara duyduğu ilgiyi sorgulaması gerektiği konusunda araştırmacı tarafından yönlendirilmiştir. Atları onun için kutsal kılan şey neydi tüm hayvanları severken neden at çizmekte ısrarcıydı. AÖ4'ün sorgulama süreci bu şekilde başlamıştır.

AÖ4'nin artografik süreci şu şekildedir:

Ne çalışacağımı sorgularken beni at çizmeye teşvik eden bir hikâyem olduğunu fark ettim a. Ben bu çalışma sürecinde neden at çizdiğimi, hayatta her zaman atlara neden ilgi duyduğumu sorgulama sürecinde anladım. Küçükken

her yıl yaz mevsiminde yaylaya giderdik dedemlerle. Dedem ata binmeyi çok sevdiğim için istediğim zaman beni ata bindirirdi. Dedem beni ata bindirdiği zaman kendimi çok güvende hissediyordum ve dedem bindirdiği zaman da at hiçbir zaman huysuzluk yapmıyordu. Ama bir gün dedem yokken yine ata binmek istedim. O gün kuzenim beni dedemin atına bindirdi ama bindikten sonra at huysuzlandı ve şaha kalktı. Sahibi yani dedem olmadığı için mi bilmiyorum ama at çok huysuzlanmıştı. Ben o an düşeceğimi anlamıştım zaten. Attan düştükten sonra hem dizimde çok kötü bir yara oldu hem de ben yerdeyken at benim ayak topuğuma bastı. O günden sonra ben bir daha ata binemedim. Atları çok sevmem, onlara ilgi duymam ve bu çalışmamda atları konu edinmemi ata binmeye olan özlemimden kaynaklandığını fark ettim.

Geçmişte ata bindiğinden bahsederken aklına gelen anı onun için önemliydi onun için atı özel ve ulaşılmaz kılmıştı.

AÖ5 sürece ilişkin ürünü

A/R/Tografik süreci için endişeli olan, başlangıçta çalışmak istediği şeyin onun için bir şey ifade etmediğinden bahseden AÖ5, geleneksel bir şekilde dizayn edilmiş mekânları çalışmayı tercih etmişti. Aslında bakıldığında bir çok öğrencinin özlem duyduğu mekanlar olduğu görülüyor ona modernliğin ön plana çıktığı daha geleneksellikten uzak dizayn edilmiş evlerde yaşarken neden bu mekanları çalışmak istediğini sordum.

AÖ5'in artografik süreci şu şekildedir:

Ben bu çağın, lüks eşyaların, ışılta ve görkemli, abartının insanı olmadığını düşünüyorum. Bana hitap eden bir dönem var ve o dönem tam anlamıyla fotoğrafta yansıttığım dönem. Dantel, bakır, taş, eskimiş eşyalar, yastık bu karede kendimi buluyorum. Mutlu olacağım hatta ait olduğum hayatı görüyorum. Eskiye olan güzel özlemi hissediyorum.

Kendini ifade ederken aslında doğduğu memleketini bozulmamış gelenek göreneklerini önemsendiği görülmekteydi. Fark etmeden girdiği sorgulama süreci çok kısa sürede sonuçlanmıştı

AÖ6 sürece ilişkin ürünü

A/R/Tografi hakkında bilgi verdiğimde oldukça merakla sorular soran AÖ6'nın heyecanla başladığı süreç onu tüm detayları düşünmeye itmişti. Beğendiği birkaç mekan fotoğrafı ile gelen AÖ6 birşeylerin eksik olduğunu söylüyordu. Baktığımız zaman harekete ihtiyaç duyan bu fotoğraflar artık onun için bir çok şeyi ifade ediyordu ve onun için çok daha değerliydi.

AÖ6'nın artografik süreci şu şekildedir:

İnsan ne kadar kendinden uzaklaşırsa uzaklaşırsın yolun sonunda kendini bir vesiyle bulacaktır. Benim içimde oluşan memleket hasreti coculuğumun içinde geçtiği tarihi mekanlar ve gece gec saatlere kadar koşuşturduğumuz sokaklar hepsinin anlamsız olduğunu bunu değerli kılanın kendimiz olduğunu insanın kendinin, şahsının olmadığı dünyanın en güzel anlamlı mekanı veya yeri dahi olsa kendisinin bir yaşamışlığının olmaması durumunda anlamsızlaşmışlığının farkına vardım. Ve sonlara doğru kendime yönelişimin sonucunda kendimi anlarsam tanırsam kendimi daha iyi ifade edebileceğimin kanısına vardım. 'Canım Kendim' diyerek kendimi olmaktan keyif aldığım mekanlara yerleştirdim ben varsam anlamlı olduğunu düşündüğüm yerlerdeyim

Mekanların eşyaların yeterli olmadığını orada kendisinin de olması gerektiğini ifade eden AÖ6 çalışmasına kendini yerleştirmeye karar verdi.

AÖ7 sürece ilişkin ürünü

A/R/Tografi süreci hakkında bilgilendirildiğinde özgün çalışması için araştırma yapan AÖ7 yeteneğine güvendiğini sık sık dile getiriyordu. Atölye çalışmalarında oldukça başarılı olan AÖ7 bu yeteneğini ortaya çıkaran arkadaşlarının çalışmaktan kaçındığı detayları çalışmak istediğini ifade etti. AÖ7 bir süre düşündükten sonra bir akım üzerinden çalışmak istediğini belirtti.

AÖ7'nin artografik süreci şu şekildedir:

Üniversitede resim sanatında "Dönem" konularını işlediğimizde benim dikkatimi en çok çeken dönem, Barok dönemi oldu. O dönemde sanatçıların figürleri ışıqla resmedip arka planı koyu yapması ve göze çarpan tarafın portre veya anatomi olması çok hoşuma gitti. Bana göre yeteneğini yansıtabilmenin asıl yönü bu. Yani portrede ışığı ve gölgeyi iyi yansıtip ortaya realist bir çalışma çıkarmak gerçekten yetenekli olduğunu gösterebilmektir. Ayrıca Barok döneminde kadınların yüzüne vuran ışık bana daha güzel ve estetik göründü. Giydikleri kıyafetler, ellerin duruşu, yüzlerindeki ifade bence en güzel barok döneminde ortaya çıkarılabilir diye düşünüyorum. Fark ettim ki giydiğim kıyafetler aslında, Barok dönemi yansıtan tarzlarda. Yani bir mağazaya girdiğimde dikkatimi çeken kıyafetler hep parlayan, abartılı, renklerde beyaz gömlekler ve tarlatanlı, kabarık etekler daha çok hoşuma gidiyor. Bu tarz giyinmeyi seviyorum bu yüzden bu tarz da çalışmak istediğimi fark ettim ve bana göre Barok döneminde bu kıyafetleri kadın portresiyle beraber gölge-ışık aracılığıyla yansıtmak yeteneğini gösterebilmenin bir yolu. Ben bu tarz çalıştığımında bu yüzden kendimi daha yetenekli ve mutlu hissediyorum.

Barok tarzda çalışan AÖ7 yeteneğini ortaya çıkardığını düşündüğü detaylara çalışmasında yer verdi.

Anasanat atölye öğrencileri A/R/Tografik sorgulama sürecini sanatsal ürünler ortaya koyarak tamamlamışlardır. Sorgulamalar ile geçen sürecin sonunda öğrencilerin süreci özgün sanatsal çalışmalarına yansıtabildikleri ve bu ürünler ile kendilerini ifade ettikleri görülmüştür.

Anasanat atölye öğrencilerinin sürece ilişkin görüşleri nelerdir?

Anasanat atölye öğrencilerinin özgün atölye çalışma süreçlerine ilişkin görüşleri betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiş ve bulgulara aşağıdaki tablo da yer verilmiştir.

Tablo 2: Sürece İlişkin Görüşleri

Tema	Alt Tema	Öğrenci Sayısı	Yüzde%
Sürece İlişkin Görüşler	Eğlenceli	2	28
	Yorucu	1	14
	Memnun	4	57
	Güzel	3	42
	İçer Dönüş	4	57
	Farklı	1	14
	Motive	1	14

Tablo 2 incelendiğinde anasanat atölye öğrencilerinin A/R/Tografik sorgulama sürecine ilişkin görüşleri görülmektedir. Öğrencilerin 2'si süreci eğlenceli bulurken, 4'ü süreçten memnun kalmıştır. Sürecin güzel olduğunu belirten 3 öğrenci bulunmaktadır. Süreci farklı ve motive edici bulduğunu söyleyen 1'er öğrenci vardır. Süreçte içer dönüş ile kendini bulduğunu ifade eden 4 kişi bulunurken sürecin başlangıçta yorucu olduğundan bahseden sadece 1 öğrenci bulunmaktadır.

Atölye öğrencilerinin ayrıntılı cevapları şu şekildedir:

AÖ1 Artografik sorgulama sürecinin bana katkısı kendimi bulmam oldu.

AÖ4 Artografik süreç sayesinde istediğimiz konu ile ilgili özgün çalışmalar çıkarmak sürecin zevkli ve güzel geçmesine neden oldu.

AÖ5 Başlangıçta süreç beni yorsa da güzel ve memnun kaldığım bir çalışma ortaya çıkardım.

AÖ6 Artografik sorgulama süreci ile çok güzel bir dönemi geride bıraktık.

AÖ7 Bu süreç bana kendi tarzımı bulmamda çok katkı sağladı ve güzel sonuçlar verdi.

Anasanat atölye öğrencilerinin sürece ilişkin görüşleri keyifli, eğlenceli, güzel, farklı ve motive edici buldukları şeklindedir. Başlangıçta sürecin yorucu olduğunu ifade eden öğrenci ortaya çıkardığı üründen sonra süreçten memnun

kaldığını ifade etmiştir. Özgün sanatsal ürünler ortaya koyan atölye öğrencileri için A/R/Tografik sorgulama sürecinin en büyük katkısı olarak içe dönüş yaşayıp kendilerini bulduklarını söylemek mümkündür.

Tartışma ve Sonuç

Öğrenciler özgün atölye çalışmalarına başlamadan araştırıp sorgulamalar yaparak A/R/Tografik sürecin farkına varmışlardır, sorulara cevap bulmuşlardır, heyecan ve keyifle sanatsal ürünlerini ortaya çıkarmışlardır. A/R/Tografik süreç ile ilgili benzer araştırmalardan Güneş (2018)'in Sanat Eğitimi Yetiştirmede Alternatif Bir Yöntem: Resim Atölye Dersinde A/R/Tografi adlı tez çalışmasında da görüldüğü gibi atölye öğrencilerinin kararsız ve çekimser başladığı sürecin sorgulamalar ile devam ederken anlam kazandığını ifade etmiştir. Bir diğer araştırmacı Mavioglu (2019) bilinçaltına yönelik görsel kültür çalışmaları üzerine a/r/tografi yönteminden yararlanarak yaptığı çalışmasında sürecin kaydedildiğini ve sorgulamalar ile verimli geçtiğini belirtmiştir. Mevcut çalışmalar da süreçte elde edilen yaşam yazmalarını sürece ilişkin görüşler çalışmamızı destekler nitelikte olup A/R/Tografik sorgulamalar ile sürecin anlam kazandığı ifade edilmiştir.

Anasanat atölye öğrencileri A/R/Tografik sorgulama sürecini sanatsal ürünler ortaya koyarak tamamlamışlardır. Sorgulamalar ile geçen sürecin sonunda öğrencilerin süreci özgün sanatsal çalışmalarına yansıtılabildikleri ve bu ürünler ile kendilerini ifade ettikleri görülmüştür.

Benzer bulgulara ulaşan, Başar, Işır ve İnce (2019) kendi benliklerine yönelik algılarını, çözümlenmelerini sorgulayıp bunun sonucunda sanatsal bir ürün ortaya koydukları bir süreç gerçekleştirmiştir. Ülüş (2017) çalışmasında bebeklik ve yetişkinlik fotoğrafları üzerinden A/R/Tografik yolculuk yaparak süreci anlamlandırdığı ürünler ortaya koyulduğunu ifade etmiştir. Bir diğer araştırmacı Dağlıoğlu (2021)'ün ikonografik görsellerin anlam ve sembolleri üzerine yazdığı tez çalışmasında A/r/tografi'nin doğrusal olmayan, yaşayan sorgulamalarla süreçlere yönelik derin anlamlandırmalar oluşturmayı sağlayan yapısı ile ortaya çıkarılan ürünler de başarılı ve etkin bir yöntem olduğundan bahsetmektedir. Keser ve Narin (2017) A/R/Tografik bir uygulamaya kalkışmanın; kişinin sanatçı (a), araştırmacı (r) ve öğretmen (t) olarak rolünü kabul ederek devam eden sanat ve yazma süreci yoluyla bir olguyu soruşturmak olarak ele alırken bu durumun sınırlılıklarının olduğunu da ifade etmiştir. A/R/Tografik bir çalışma, bir sorunun kesin cevabını vermeyi, tüm izleyenlerde, okuyanlarda aynı ya da benzer fikirleri ve duygular oluşturmayı hedeflememektedir; bunun yerine anlamayı destekleyip zenginleştirmeyi hedeflediği için bir sanat eserinin etkisini oluşturarak okuyucuya daha örtülü sonuçlar vermektedir şeklinde ifade eder. Bu bağlamda bu durumun yapılan çalışmaları sınırladığı ifade edilmiştir. Mevcut çalışmalardaki sürece ilişkin ürünler hakkındaki bulgular mevcut çalışmayı destekler nitelikte olduğu gibi sınırlılıkları olduğu da ifade edilmiştir.

Anasanat atölye öğrencilerinin sürece ilişkin görüşleri keyifli, eğlenceli, güzel, farklı ve motive edici buldukları şeklindedir. Başlangıçta sürecin yorucu olduğunu ifade eden öğrenci ortaya çıkardığı üründen sonra süreçten memnun kaldığını ifade etmiştir. Özgün sanatsal ürünler ortaya koyan atölye öğrencileri için A/R/Tografik sorgulama sürecinin en büyük katkısı olarak içe dönüş yaşayıp kendilerini bulduklarını bulduklarını şeklindedir. Güneş (2018) çalışmasında öğrencilerin A/R/Tografik sorgulama sürecinin başlangıcında zorlandıklarını uygulama aşamasından keyif aldıklarını ve yaratıcı fikirler ortaya çıkardıklarını ifade etmiştir.

Sanat temelli ve uygulama tabanlı araştırmanın sonucunda A/R/Tografi sürecinin başında bilgilendirilen öğrenciler A/r/tografik süreç ile araştırıp sorgulamalar yapmışlardır. A/R/Tografik sorgulama sürecinde yaşam yazmaları ile sürecin farkına varmışlar ve sorulara cevap bulmuşlardır. Özgün çalışmaları için devam ettikleri süreç boyunca araştırıp sorgulama yapmışlardır. Sorgulamalar ile geçen sürecin sonunda anasanat atölye öğrencileri A/R/Tografik sorgulama sürecini içselleştirerek sanatsal ürünlerinde bunu ortaya koymuşlardır. Süreci özgün sanatsal çalışmalarına yansıtılabildikleri ve bu ürünler ile kendilerini ifade ettikleri görülmüştür. Anasanat atölye öğrencilerinin sürece ilişkin görüşleri keyifli, eğlenceli, güzel, farklı ve motive edici olduğu şeklindedir. Başlangıçta sürecin yorucu olduğunu ifade eden öğrenciler ortaya çıkardıkları ürünlerden sonra süreçten memnun kaldıklarını ifade etmişlerdir. Özgün sanatsal ürünler ortaya koyan atölye öğrencileri için A/R/Tografik sorgulama sürecinin onlara en büyük katkısının içe dönüş yaşayıp kendilerini buldukları şeklindedir. Sürece ilişkin öğrenci görüşleri olumlu yönde olmuştur.

Alan yazındaki ilgili araştırmalar ile de karşılaştırıldığında bu çalışmanın bulgularının diğer araştırmalar ile örtüştüğü Sanat temelli bir araştırma yöntemi olan A/R/Tografi uygulama sürecine ilişkin özgün atölye çalışmaları için görüşlerin olumlu yönde olduğu görülmüştür.

Kaynaklar

Aktepe, V. (2011). Sınıf öğretmenlerinin derslerinde bilgisayar kullanımına ilişkin görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(3), 75-92.

Ay, D. (2020). *Görsel sanat araştırmalarında a/r/tografi yönteminin kullanılması üzerine bir inceleme* (Yayımlanmış yüksek lisans tezi) Güzel Sanatlar Enstitüsü

- Balcı, A. (2010). Sosyal bilimlerde araştırma: yöntem, teknik ve İlkeler (8. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Başar, Ç. T., Öznur, I., Metin, İ. (2019). Benlik algısının sanatsal ifadeye etkisi üzerine a/r/tografik bir araştırma. *Sanat Dergisi*, 2(4), 209-222.
- Bedir Erişti, S. D. (2017). *Görsel Araştırma Yöntemleri*. S.D. Bedir Erişti(Ed.). Görsel araştırma yöntemleri teori, uygulama ve örnek içinde (ss.1-7). Ankara: Pegem Akademi. (2)
- Dağlıoğlu, A. (2021). *İkonografik görsellerin anlam ve sembolleri üzerine sanat temelli eğitim araştırma yöntemi: a/r/tografi*. (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- Erinç, S. M. (2009). *Sanat sosyolojisine giriş*. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Güneş, N. (2018). *Sanat eğitimcisi yetiştirmede alternatif bir yöntem: resim atölye dersinde a/r/tografi*. (Yayımlanmış doktora tezi) Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Güneş, N., Aksoy, Ş., Özsoy, V. (2020). Resim öğretmenliği eğitiminde a/r/tografi yönteminin rolü. *Evensel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8 (10).
- Gürsu, Ö. (2015). Sanat ve psikoloji etkileşimi: geleneksel sanat ve psikoloji etkileşimi: geleneksel türk-islam sanatları merkezli bir okuma denemesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* , 8 (38).
- Güler, A. (2021). Müziğin görsel sanatlar eğitimindeki dönüştürücü rolü: a/r/tografik soruşturmaya kültürlerarası ve disiplinler arası olasılıkları yeniden keşfetmek. *Eğitimde Nitel Araştırma Dergisi*, 28, 204-240.
- Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 62-80.
- Keser, N., Narin, H. (2017). Sanat temelli bir soruşturma yöntemi: a/r/tografi. *HUMANITAS-Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(10), 193-203.
- Mavioğlu, G. (2019). *Bilinçaltına yönelik manipülatif unsurların indirgenmesine dayalı görsel kültür çalışmaları: Bir A/r/tografi araştırması örneği* (Yayımlanmış doktora tezi). Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Eskişehir
- Özorhon, İ. F. Ulusu Uraz, T. (2009). 1950-60 arası Türkiye mimarlığında özgünlük arayışları. *İtü Dergisi*, 8(2).
- Özcan, M. (2019). *Tez yazım sürecindeki erteleme kavramı: a/r/tografik bir sorgulama* (Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Sesigür, A., Karaman Güvenç, B. (2017). Görsel sanatlar öğretmen adaylarının "özgünlük" algısı. *Anadolu Eğitim Bilimleri Uluslararası Dergisi* , 7 (3), 555-589.
- Ülüş, E.(2021). *A/r/tografi uygulama tabanlı araştırma yöntemi*. S.D.Bedir Erişti, R.L. Irwin (Ed). Ankara: Pegem Akademi

ON THE ORIGINAL WORKSHOP PROCESS OF PAINTING EDUCATION DEPARTMENT STUDENTS: A/R/TOGRAPHIC INQUIRY

Mine BAŞYURT, Selma TAŞKESEN

Abstract

This research is a qualitative study that was created to follow the original workshop process of the students of the Department of Painting and Crafts Education with arthrography, which is an art-based research method. The study group of the research was formed with the participation of 7 (6 female, 1 male) volunteer students who were studying in the 4th grade of a medium-sized university in the spring semester of the 2021-2022 academic year and took a master art workshop course. The study group of the research was selected by criterion (purposive) sampling. The data of the research were obtained from the photographs taken by the students during the A/r/tographic inquiry process, the life writings, the interviews and the artistic products that emerged at the end of the process. Descriptive analysis, which is qualitative data analysis, was used in the analysis of the data obtained as a result of life writings and interviews with students about the A/r/tographic process, which is an art-based research method. As a result of the art-based and application-based research, it has been revealed that the students' ability to perceive and make sense of the A/r/tographic process is a different and meaningful process for them. At the end of the process with interrogations, it was seen that the students were able to reflect the process on their original artistic works and express themselves with these products.

Keywords : A/r/tography, Art Based Research, Art Education